

Pedagogisch Beleidsplan

HappyKids Kinderdagverblijven

November 2017

Inhoudsopgave

Voorwoord

Inleiding

1. **Pedagogische doelstelling, visie op kinderopvang**
 2. **De ontwikkeling van het kind tot 4 jaar**
 3. **Visie op ontwikkeling en opvoeding**
 - 3.1 Hoe kijken wij naar kinderen?
 - 3.2 Hoe kijken wij naar ontwikkeling?
 - 3.3 Hoe kijken wij naar opvoeden?
 - 3.4 Hoe werken wij aan de pedagogische doelen?
 4. **Pedagogisch handelen binnen HappyKids kinderdagverblijven (concretisering van de pedagogische doelen)**
 - 4.1 Het bieden van emotionele veiligheid
 - 4.2 Het ontwikkelen van persoonlijke competenties
 - 4.3 Het ontwikkelen van sociale competenties
 - 4.4 De overdracht van normen, waarden en cultuur
 - 4.5 Mentor
 - 4.6 Stamgroepen en maximaal 2 vaste gezichten babygroep
 - 4.7 Opleidingseisen en inzet van leerlingen
 5. **Fysieke veiligheid, gezondheid en voeding**
 - 5.1 Veiligheidsbeleid
 - 5.2 Hygiëne en gezondheidsbeleid
 - 5.3 Ziektebeleid
 - 5.4 Vaccinaties
 6. **Overige informatie**
 - 6.1 Ondersteuning binnen het kinderdagverblijf
-

- 6.2 Structureel volgen van de ontwikkeling
- 6.3 Doorgaande lijn
- 6.4 Afwijking BKR
- 6.5 Dagindeling
- 6.6 Het vierogenprincipe
- 6.7 Tot slot

Voorwoord

Aan alle ouders/verzorgers,

Voor u ligt het beleidsplan van HappyKids Kinderopvang. Dit beleidsplan is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Wij streven ernaar om door middel van dit beleidsplan alle ouders/verzorgers duidelijk te maken wat u zoal van HappyKids Kinderopvang kunt verwachten, wat gebeurt er allemaal en welke pedagogische uitgangspunten worden er gehanteerd.

Ouders en medewerkers van het KDV hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid ten aanzien van de opvoeding en verzorging van kinderen. Om deze reden vindt HappyKids het van groot belang dat ouders betrokken zijn bij de totstandkoming van het pedagogisch beleid. Een beleidsplan is nooit af. Nieuwe ervaringen en nieuwe inzichten met betrekking tot ontwikkeling van kinderen en de begeleiding daarin, zijn voor medewerkers, locatiemanagers, teamleiders en Oudercommissieleden reden om voortdurend het pedagogische beleidsplan kritisch te bekijken en indien nodig aan te passen. Een pedagogisch proces is een continue vernieuwingsproces en zal binnen HappyKids ook als zodanig worden beschouwd.

Mocht u na het lezen van het beleidsplan met vragen zitten over bepaalde zaken, spreekt u dan de teamleider of locatiemanager van uw locatie hierover aan. Zij staan u graag te woord!

Hoofddorp,

A.J. Koot
Directeur HappyKids Kinderopvang

Daar waar in dit beleidsplan de vrouwelijke persoonsvorm wordt gebruikt, bedoelen wij ook de mannelijke en andersom.

Toepassingsgebied

Het pedagogisch beleidsplan is van toepassing op alle kinderdagverblijf locaties van HappyKids waar opvang wordt geboden aan kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar, te weten:

- KDV 't Arnoldusparkje Arnolduspark 15 2132CR Hoofddorp
- KDV 't Kasteeltje Hoofdweg 871^A 2131 MB Hoofddorp
- Peutergroep Montessori Kaj Munkweg 2131 RV Hoofddorp

Wet- en regelgeving

HappyKids is voor oprichting en instandhouding van kinderdagverblijven gehouden aan wet- en regelgeving zoals deze in de wet kinderopvang, de beleidsregels kwaliteit kinderopvang, en in de CAO kinderopvang is vastgelegd. Hierin staan onder andere de eisen met betrekking tot de kwaliteit van de opvang, de groepsgrootte en -samenstelling van de verschillende groepen, de ruimtes waarin de opvang plaatsvindt en voorzieningen die aanwezig dienen te zijn, medezeggenschap van ouders, opleidingen, personeel etc.

Ten aanzien van veiligheid en hygiëne hanteert HappyKids de eisen die minimaal in overeenstemming zijn met die van de regelgevende instanties. Wij werken hiervoor met een digitaal risico-inventarisatie systeem: de risicomonitor.

Toezichthouder op de kwaliteit is de Gemeente Haarlemmermeer in de vorm van de GGD. Zij houden aangekondigde en onaangekondigde inspecties en de rapporten daarvan zijn openbaar via de websites van gemeente en GGD, en liggen op de vestigingen ter inzage.

Daarnaast controleren ook de brandweer en arbeidsinspectie of en hoe aan de verschillende regels wordt voldaan.

Inleiding

De kwaliteit van de kinderdagverblijven wordt voor een belangrijk deel bepaald door het pedagogische beleid. “Alle formele en informele afspraken die tezamen continuïteit en gelijk gerichtheid geven aan het handelen met betrekking tot de opvoeding en ontwikkeling van kinderen”. Hierbij gaat het over het handelen van de opvoeder, over de relatie tussen kind en opvoeder. De kern van het werk in de kinderopvang ligt in de relatie tussen kind en pedagogisch medewerk(st)er, in het pedagogisch omgaan met kinderen. Het is belangrijk om de pedagogische ideeën waar het kinderdagverblijf vanuit gaat, te verwoorden in pedagogisch beleid om de volgende redenen:

- Het pedagogisch beleid biedt houvast voor pedagogisch medewerkers bij hun dagelijkse werk met kinderen. Het geeft richting aan hun handelen en zorgt voor een gelijkgestemde aanpak van de verschillende pedagogisch medewerk(st)ers.
- Voor nieuwe medewerkers is het een handvat bij het inwerken
- Het pedagogisch beleid geeft een beeld van onze pedagogische visie en hoe wij dit vertalen in de dagelijkse omgang met de kinderen.
- Het dient als toetssteen voor het pedagogisch handelen: wordt er in de dagelijkse praktijk gewerkt volgens de criteria die in het pedagogisch beleid beschreven staan.

De uitvoering van het pedagogische beleidsplan vindt plaats binnen de randvoorwaarden die door de bedrijfsmatige dienstverlening van HappyKids bepaald worden. Wij zijn ons bewust van het spanningsveld dat hierbij soms kan optreden en proberen steeds weer een goed evenwicht te vinden tussen het pedagogische klimaat en de bedrijfsmatige dienstverlening. Jaarlijks evalueren wij het pedagogische beleid.

1. Pedagogische doelstelling, visie op kinderopvang in ons kinderdagverblijf

Pedagogische doelstelling

1. Visie op kinderopvang in ons kinderdagverblijf

Door het kind naar een kinderdagverblijf te brengen kiest de ouder/verzorger voor opvang in een groep. Binnen de groep wordt gericht aandacht besteed aan de individuele ontwikkeling van ieder kind met betrekking tot taal, creatief spel, het oefenen van vaardigheden, zelfstandigheid, het tonen van respect voor elkaar, het ontdekken van de eigen mogelijkheden en het omgaan met regels en grenzen. Het kinderdagverblijf kan daardoor aan ouders een verbreding van de opvoedingssituatie bieden. Dit is voor kinderen erg belangrijk.

Door het kinderdagverblijf krijgt het kind met meer mensen te maken dan alleen de ouders. De ouders mogen van de leidsters betrokkenheid bij de opvoeding verwachten. Ouders moeten erop kunnen vertrouwen dat hun kinderen tijdens hun afwezigheid goed verzorgd en begeleid worden. Tevens mogen zij verwachten dat zij voldoende geïnformeerd worden en dat zij met vragen, opmerkingen, wensen en klachten terecht kunnen.

Meerdere wetenschappelijke studies (o.a. Marianne Riksen-Walraven) hebben uitgewezen dat het voor jonge kinderen belangrijk is om zich veilig te voelen. Alleen een kind dat zich veilig voelt kan zich optimaal ontwikkelen. Uit deze onderzoeken blijkt dat kinderen zich veilig voelen als ze een goede, persoonlijke band hebben opgebouwd met de vaste leidsters die ze begeleiden op de opvang. Daarnaast is het belangrijk dat ze een goede vriendschappelijke band kunnen opbouwen met andere kinderen op het dagverblijf. Hun gezamenlijke spel komt dan meer tot verdieping en zodanig leert een kind meer van dit spel, dan wanneer die band er niet zou zijn. De bekende leidsters kunnen inspelen op de persoonlijke behoeften van ieder kind en het kind voelt zich vrij om te ontdekken. Ideaal zou dus zijn dat leidsters, en kinderen van een groep meerdere dagen in de week in dezelfde groepssamenstelling zouden doorbrengen. Maar uiteraard hebben we ook te maken met de Nederlandse cultuur, waarbij kinderen vaak maar twee of drie dagen per week gebruik maken van formele opvang. Al deze factoren in overweging genomen kiest HappyKids ervoor om kinderen alleen te plaatsen als ze minimaal twee dagdelen opvang nodig hebben. Zo trachten wij voor ieder kind het optimale aan te kunnen bieden om de ontwikkeling te stimuleren.

Om een goede basis te leggen voor het pedagogisch beleid heeft HappyKids de volgende uitgangspunten geformuleerd.

- Elk kind is een uniek individu en dient als zodanig te worden geaccepteerd en gewaardeerd.
- Ieder kind heeft recht op respect. Dat wil zeggen dat het serieus wordt genomen en dat het kind kan rekenen op begrip en verdraagzaamheid.
- Ieder kind heeft recht op een volwassene die in de behoeften van het kind voorziet.

Tevens kan het kind het gedrag van volwassenen overnemen. De leidster heeft met haar gedrag een voorbeeldfunctie.

- Om zich te kunnen ontwikkelen is het noodzakelijk dat een kind zich veilig en vertrouwd voelt. Daardoor krijgt het kind zelfvertrouwen wat weer leidt tot het verlangen en zoeken naar nieuwe uitdagingen, naar een grotere zelfstandigheid.
- Zelfvertrouwen en zelfstandigheid groeien door te oefenen in zelf doen. Door (misschien) te falen terug te kunnen vallen op iemand die je begrijpt en de kans te krijgen het weer opnieuw te proberen.
- In het kinderdagverblijf staat het kind centraal. Het moet zich prettig voelen en de opvang moet verantwoord zijn. Het individuele kind mag niet lijden onder de groep, zoals ook de groep niet mag lijden onder het individuele kind. Het groepsgericht werken biedt mogelijkheden voor het ontwikkelen van sociale vaardigheden.

Vanuit deze algemene uitgangspunten ontwikkelt HappyKids haar pedagogische doelstelling: Het bevorderen van de ontwikkeling van kinderen door hen onder deskundige leiding in groepsverband samen te brengen in speciaal voor hen ingerichte ruimtes, in goed overleg met ouders/verzorgers. Om de ontwikkeling van kinderen vanuit deze doelstelling te bevorderen, worden eisen gesteld aan:

- **de leidster**

Naast kennis van de ontwikkeling van kinderen is het pedagogisch handelen van de leidsters van essentieel belang. De wijze waarop zij met elkaar omgaan, bepaalt voor een belangrijk deel of het dagverblijf ook inderdaad de ontwikkeling van kinderen kan bevorderen.

- **het groepsverband**

Bij de groepsindeling is afgewogen op welke wijze voor de kinderen een zo veilig mogelijke omgeving kan worden gecreëerd waar tevens voldoende mogelijkheden zijn voor ontdekkingen en nieuwe uitdagingen.

- **de ruimte**

De ruimte in en om het dagverblijf en de inrichting van de groep zijn van invloed op de ontwikkeling van kinderen. Veiligheid, hygiëne, individueel en groepsbelang spelen hierbij een rol. De inrichting zal mogelijkheden en uitdagingen bieden.

- **de omgang met ouders/verzorgers**

Het belang van goed contact en overleg met ouders/verzorgers is vanzelfsprekend. Zodoende

leert men het kind goed kennen, zijn gedrag te begrijpen en er goed op te reageren.

2. De ontwikkeling van het kind tot 4 jaar

Het pedagogisch handelen wordt beschreven vanuit de ontwikkeling van het kind.

Rekening houdend met de ontwikkelingsfase waarin kinderen zich bevinden, wordt op een sensitieve en responsieve manier met kinderen omgegaan. Er wordt respect getoond voor de autonomie van kinderen, er worden grenzen gesteld en er wordt structuur geboden voor het gedrag van kinderen, zodat zij zich emotioneel veilig en geborgen kunnen voelen.

Een pas geboren baby is totaal afhankelijk van anderen, maar binnen 4 jaar kan het kind zich zelfstandig voortbewegen, leert het begrijpen en regels, leert het spreken en samen met anderen spelen, tanden poetsen en zichzelf aan- en uitkleden. Een groei van totale afhankelijkheid tot een grote mate van zelfstandigheid in een kort aantal jaren. Op welke wijze en in welk tempo het kind zich ontwikkelt verschilt.

Een baby behaalt heel wat mijlpalen tijdens zijn eerste levensjaar. De eerste weken is de baby passief en afhankelijk. Dit betekent het volgende voor de ontwikkelingsgebieden. De zintuiglijke ontwikkeling is in volle gang. Juist door deze ontwikkeling gaat de baby zich actiever richten op zijn omgeving. Geluiden, kleuren en vormen prikkelen om op onderzoek uit te gaan. Baby's betasten en beproeven voortdurend voorwerpen, ze kijken en luisteren geboeid naar prikkels die van buitenaf komen. Door de ontwikkeling van het spierstelsel kan de baby zich motorisch ook verder gaan ontplooiën. Geleidelijk leert hij zich op te trekken, te kruipen, te staan of zelfs al te lopen. De grove motoriek ontwikkelt zich hierbij sneller dan de fijne motoriek. De baby zal eerst ongericht naar speeltjes zwaaien om er uiteindelijk doelbewust naar te grijpen. Ook het denkvermogen ontwikkelt zich snel. Juist door het ontdekkend bezig zijn, groeit het besef van oorzaak en gevolg (kiekeboespel). De baby gaat zich hierdoor actiever richten op zijn omgeving en kan er invloed op gaan uitoefenen. Hier komt ook het sociale aspect om de hoek kijken. Bij de baby groeit namelijk de interesse voor de kinderen om zich heen. Baby's lachen en brabbelen met elkaar, raken elkaar aan en zoeken elkaar uiteindelijk op. Ook dit contact is gebaseerd op ontdekken en invloed uitoefenen. Een belangrijk onderdeel van de ontwikkeling is de taalontwikkeling. Vanaf de geboorte is er sprake van communicatie. Er wordt met de baby gepraat, er wordt op zijn geluidjes gereageerd, de omgeving om hem heen wordt benoemd. De baby kan door middel van klanken zijn stemming, gevoel uitdrukken en gaat klanken herkennen en er betekenis aan verlenen. Er wordt tegen de baby gepraat, de baby imiteert en luistert. Hierdoor ontwikkelen zich klanken tot gevarieerd gebrabbel met specifieke melodie en intonatie.

Rond het eerste levensjaar krijgt de baby de grondbeginselen van het lopen onder de knie.

Verfijnde bewegingen gaan steeds gecontroleerder en naast het brabbelen gaat hij zijn eerste woordjes zeggen. Van ongeveer 1 tot 2,5 jaar spreken we van een dreumes. De dreumes leert lopen en gaat zich actiever op zijn omgeving richten. Hij heeft een grote behoefte aan beweging en is lichamelijk erg actief. Tijdens allerlei (spel) situaties blijft de dreumes experimenteren. Hij gaat gedetailleerder dingen zien, horen, voelen en proeven. Langzaam leert hij vormen, maten en begrippen kennen. Hij kan zich voorstellingen maken van zaken, maakt plannetjes en voert ze uit. Het onderscheid tussen 'ik' en de wereld om hem heen gaat zich nu ook verder ontwikkelen. Een dreumeskenmerkende eigenschap is zijn egocentrische denkwijze, alles draait om hem! Mede door het ontwikkelen van het taalgebruik krijgt de dreumes meer greep op zijn omgeving en wordt hij zich ook bewust van zijn macht die hij op die omgeving kan uitoefenen. De dreumes richt zich dan ook meer op leeftijdsgenootjes dan de baby deed. Ook nu is er nog niet echt sprake van samenspel. Dreumesen spelen veelal naast elkaar. Ze genieten hierbij wel van elkaars aanwezigheid. De taalontwikkeling breidt zich uit van wat losse woordjes tot twee-woordzinnen. De dreumes begrijpt echter meer dan hij kan zeggen, namelijk aan taalgebruik gaat taalbegrip vooraf. De groeiende zelfstandigheid van de dreumes zet door: hij kan 'nee' moeilijk accepteren. De dreumes zou meer willen dan dat hij daadwerkelijk kan. Dit zorgt nogal eens voor conflicten.

Dit is een leerzame fase voor het kind. Hij gaat op zoek naar grenzen en ontwikkelt zelfbesef en wilskracht. We kunnen nu spreken over de peuterleeftijd. Het kind rent, klimt en fietst inmiddels. De verfijnde motoriek gaat steeds beter; in plaats van krassen gaat de peuter tekenen. Hierbij speelt ook de ontwikkeling van het denken een rol. Zo rond 3 jaar kan de peuter zich over het algemeen goed verstaanbaar maken. Het 'jij'-besef ontstaat en de peuter leert geleidelijk aan rekening te houden met anderen. Dit zie je terug in het spel van de peuter. Er wordt samengespeeld, er ontstaan vriendschappen. Een peuter kan zich ook langer concentreren en dus heter meedoen aan groepsactiviteiten. De peuter is dus een sociaal individu die tegelijk streeft naar zelfstandigheid en onafhankelijkheid.

Rol van de leidster in de ontwikkelingsfase tot 4 jaar.

In haar omgang met de kinderen en tijdens spelsituaties heeft de leidster invloed op de verschillende ontwikkelingsgebieden. Ze zorgt voor een zodanige positieve sfeer dat het kind zich op zijn gemak voelt en zijn eigen vermogens weet te gebruiken en te vergroten zodanig dat het zich ontwikkelt tot een zelfstandig mens. De leidster zorgt voor variatie en prikkels en weet deze te doseren. Ze zal ingaan op uitingen van lust- en onlustgevoelens, zowel verbaal als non-verbaal en kan het kind door middel van lichamelijk contact een gevoel van vrijheid en vertrouwen ontwikkelen.

In de praktijk betekent dit bijvoorbeeld dat de leidster op de babygroep de baby's regelmatig in de box of op het speelkleed legt, zowel op buik als rug om de spieren in hoofd en rug te ontwikkelen en om veilig te kunnen omrollen. Ook moedigt de leidster de baby aan om naar een gewild speeltje toe te kruipen. Verder stimuleert ze de baby bijvoorbeeld door het aanbieden van

een loopkar om te gaan staan en stapjes te zetten. Door het aanbieden van voorwerpen met variatie in vorm, grootte en zwaarte oefent de baby het pakken en vasthouden. De leidster speelt kiekeboespelletjes en/of verstopt voorwerpen. Dit zijn spelletjes die bij de baby een beginnend besef van oorzaak en gevolg stimuleren. De leidster bevordert ook het onderlinge contact door de baby's in elkaars gezelschap te brengen, bijvoorbeeld samen in de box of op het speelkleed.

Tijdens spel en verzorgende werkzaamheden stimuleert de leidster de taalontwikkeling. Ze zal reageren op de baby, geluidjes nabootsen, voor de baby zingen en tegen de baby praten. Het spreekt voor zich dat lichamelijk contact tijdens de omgang met de baby's essentieel is. De leidster knuffelt en wiegt de baby, factoren die uitermate belangrijk zijn voor het welzijn en de ontwikkeling van de baby.

Voor grote kinderen blijft het knuffelen ook belangrijk. Daarnaast heeft de leidster aandacht voor de motorische ontwikkeling. Ze stoeit en gymt met hen, activiteiten die lichamelijk contact en de grove motoriek bevorderen. De fijne motoriek bij de dreumes ontwikkelt zich verder. De leidster kan activiteiten gaan aanbieden als verven, plakken en tekenen. Cognitief gezien leert de dreumes langzaam kleuren, vormen, maten en begrippen. De leidster stimuleert door het benoemen van eigenschappen van voorwerpen. Tevens geeft ze de dreumes kleine opdrachtjes en verwoordt ze het handelen van zowel zichzelf als dat van de dreumes.

Het zelfbewustzijn van de dreumes groeit en dat heeft invloed op zijn sociale ontwikkeling. De leidster speelt in op de groeiende drang naar zijn zelfstandigheid en geeft hierbij grenzen aan. Naast het individuele spel, iets dat de dreumes kenmerkt, stimuleert ze het samenspel en het plezier in het samenzijn.

Het taalgebruik van de dreumes en vooral van de peuter wordt steeds ingewikkelder. Omdat kinderen veel leren door imitatie wordt door de leidster in correcte en begrijpelijke taal gesproken. Mede door het aanwezige spelmateriaal nodigt de leidster de kinderen uit om te praten. Ze houdt gesprekjes, leest voor en zingt met de kinderen. Verkeerd uitgesproken woorden, worden door de leidster op een speelse manier correct herhaald.

De PM'er blijft de peuter stimuleren met betrekking tot zijn motorische ontwikkeling. Kinderen worden spelenderwijs uitgedaagd in de ontwikkeling van hun motorische vaardigheden, cognitieve vaardigheden, taalvaardigheden en creatieve vaardigheden met als doel kinderen in staat te stellen steeds zelfstandiger te functioneren in een veranderende omgeving.

Op het gebied van motorische vaardigheden kan zij niveaugerichte activiteiten aanbieden omdat de peuter meer controle heeft over zijn bewegingen. Denk aan activiteiten als knippen, verven met de kwast, springen, traplopen en schommelen. Ook de cognitieve en sociale ontwikkeling zet zich voort. De leidster geeft antwoord op zijn vele 'hoe en waarom' -vragen. Daardoor krijgt de peuter nog meer greep op zijn omgeving. Mede door zijn ontwikkeld 'jij'-besef kan de leidster meer van de peuter gaan verwachten. Ze stimuleert vriendschappen en bevordert samenspel. Zo leert ze peuters rekening te houden met elkaar en ze bevordert het samen conflicten oplossen

3. Visie op ontwikkeling en opvoeding

Onze belangrijkste taken ontleen we aan de pedagogische doelen van Marianne Riksen. We hebben voor deze doelen gekozen omdat we, naast het bieden van opvang en een speelplek, onze opvoedende taak de belangrijkste vinden. De aan ons toevertrouwde kinderen willen we het volgende bieden:

3.1 Emotionele veiligheid

Hiermee bedoelen we: het creëren van een veilige basis, een “thuis” waar kinderen zich kunnen ontspannen en zich veilig voelen. Het bieden van een gevoel van veiligheid zien we als het belangrijkste opvoedingsdoel. Als een kind zich emotioneel veilig voelt draagt dat in positieve zin bij aan een gevoel van welbevinden. Het vormt bovendien de basis voor de overige opvoedingsdoelen. Als het kind zich veilig voelt dan kan het zich open stellen voor wat er om hem heen gebeurt en is er ruimte voor persoonlijke of sociale ontwikkeling. Om emotionele veiligheid te kunnen bieden zijn een aantal zaken belangrijk. Op de eerste plaats is dat: vaste en sensitieve groepsleiding. Bij vertrouwde gezichten kunnen kinderen zich thuis en op hun gemak voelen. Sensitieve groepsleid(st)ers herkennen en onderkennen de gevoelens van kinderen en gaan op het juiste moment in op hun initiatieven. De manier waarop de leid(st)er met een kind omgaat dient een bewuste keuze te zijn, gebaseerd op onze gezamenlijke visie op opvoeding. Ook de aanwezigheid van bekende leeftijdsgenootjes kan bijdragen aan een gevoel van veiligheid. Zelfs op jonge leeftijd helpt het al een vriendje of vriendinnetje in de buurt te hebben.

Verder kan de inrichting van de omgeving bijdragen aan een gevoel van geborgenheid. Met aandacht voor indeling, kleur, licht en akoestiek is veel te bereiken.

3.2. Gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties

Kinderen worden begeleid in hun interacties, waarbij hen spelenderwijs sociale kennis en vaardigheden worden bijgebracht, teneinde kinderen in staat te stellen steeds zelfstandiger relaties met anderen op te bouwen en te onderhouden.

Met persoonlijke competenties bedoelen we persoonskenmerken als veerkracht, zelfstandigheid en onafhankelijkheid, zelfvertrouwen, flexibiliteit en creativiteit. Competenties waarmee kinderen allerlei typen problemen kunnen oplossen en zich goed kunnen aanpassen aan veranderende omstandigheden. Kinderen ontwikkelen deze vaardigheden door ontdekkingen te doen en door te spelen. Het kind ontdekt nieuwe handelingsmogelijkheden die vervolgens tijdens het spelen worden geoefend, uitgebouwd, gevarieerd en geperfectioneerd. Wij kunnen dat ontdekken en spelen bevorderen door de ruimte uitnodigend in te richten en te zorgen voor een ruim aanbod aan materialen en activiteiten. Verder kan de groepsleiding een bijdrage leveren door het spelen uit te lokken en vervolgens goed te begeleiden. Het is essentieel dat kinderen zelf

het verloop van het spel kunnen bepalen, maar de groepsleiding kan in het aanbod van materialen en activiteiten wel proberen aan te sluiten bij het ontwikkelingsniveau en de interesse van de kinderen.

Ook bij dit opvoedingsdoel is de aanwezigheid van bekende leeftijdsgenootjes een voorwaarde. Naarmate kinderen elkaar beter kennen, spelen zij meer samen en is hun spel van een hoger niveau.

3.3. Gelegenheid tot het ontwikkelen van sociale competenties

Met sociale competenties bedoelen we sociale kennis en vaardigheden, als het zich in een ander kunnen verplaatsen, kunnen communiceren, samenwerken, anderen helpen, conflicten hanteren en oplossen, het ontwikkelen van sociale verantwoordelijkheid. Kinderen ontwikkelen deze vaardigheden in het contact met leeftijdsgenoten, in het deel uitmaken van een groep en in het deelnemen aan groepsgebeurtenissen. Kinderen zijn sociale wezens. Van nature zijn ze geneigd hun aandacht en gedrag te richten op mensen in hun omgeving. Door veel met de kinderen te praten en de kinderen ook met elkaar te leren praten, bevorderen we het vermogen en de bereidheid tot communicatie. Zonder communicatie is er geen basis voor de sociale ontwikkeling. Maar ook de cognitieve ontwikkeling en kennisverwerving zijn afhankelijk van communicatie.

De sturende of bemiddelende rol van de groepsleiding is dan ook erg belangrijk. Zij maken het voor de kinderen mogelijk al op jonge leeftijd positieve ervaringen op te doen met communicatie en scheppen zo de voorwaarden voor het ontwikkelen van sociale competenties.

3.4. Eigen maken van waarden en normen, cultuur

Het overbrengen van waarden en normen is een belangrijk aspect van opvoeden. Waarden geven uitdrukking aan de betekenis die mensen hechten aan bepaald gedrag of aan bepaalde dingen of gebeurtenissen. Het zijn opvattingen die aangeven hoe belangrijk mensen iets vinden. Waarden zijn onmiskenbaar cultuurgebonden; ze veranderen in de loop van de tijd en variëren per samenleving. Normen vertalen de waarden in regels en voorschriften over hoe volwassenen en kinderen zich behoren te gedragen. De waarde is bijvoorbeeld: respect hebben voor elkaar. De norm is dat lijfelijke agressie niet wordt toegestaan. Over een aantal zaken is het mogelijk en gewenst om gezamenlijke afspraken te maken over wat belangrijk is om aan kinderen over te brengen.

Kinderen worden gestimuleerd om op een open manier kennis te maken met de algemeen aanvaarde waarden en normen in de samenleving met het oog op een respectvolle omgang met anderen en een actieve participatie in de maatschappij.

Kinderen komen in de kinderopvang in aanraking met meer of andere aspecten van de cultuur dan

thuis. In een groep doen zich relatief veel leermomenten voor, bijvoorbeeld bij conflicten tussen kinderen, bij verdriet of pijn, maar ook bij rituelen en feesten.

Het gedrag van de groepsleiding speelt een belangrijke rol bij de morele ontwikkeling van kinderen. Door hun reacties ervaren de kinderen de grenzen van goed of slecht, van mogen en moeten. Ook imiteren ze het gedrag van de volwassenen. De groepsleiding heeft dus invloed op de ontwikkeling van inlevingsvermogen en wederzijds respect.

Hoe werken wij aan pedagogische doelen?

Wat kunnen we doen en wat kunnen we gebruiken om bovengenoemde pedagogische doelen te realiseren? Als kinderopvangorganisatie hebben we de beschikking over een reeks middelen om het pedagogisch handelen conform de vastgestelde opvoedingsdoelen, vorm te geven.

Die pedagogische middelen zijn

- de leid(st)er-kind interactie,
- de inrichting van de binnen- en buitenruimte,
- de interactie in een groep,
- het activiteiten aanbod en
- het geboden spelmateriaal.

Al deze middelen kunnen we op een bewuste manier “inzetten”, om de vier pedagogische doelen in opvoeding en ontwikkeling te ondersteunen. Afhankelijk van de werksoort (kinderdagverblijf, buiten- en naschoolse opvang) worden er andere accenten gelegd bij de inzet van de pedagogische middelen. Ook de invulling van de pedagogische opvoedingsdoelen is mede afhankelijk van de werksoort. Natuurlijk wordt er naast het werken aan de opvoedingsdoelen, veel zorg besteed aan de fysieke veiligheid, gezondheid en hygiëne.

4. Pedagogisch handelen binnen HappyKids Kinderdagverblijven (Concretisering van de pedagogische doelen)

Op het kinderdagverblijf gaan liefdevolle zorg en aandacht voor de ontwikkeling en het welbevinden van het kind hand in hand. Uitgangspunt is dat ouders met een gerust hart kunnen gaan werken of studeren. Daarnaast heeft het kinderdagverblijf een toegevoegde waarde, kinderen worden mede opgevoed en begeleid door de groepsleiding. Kinderen in het kinderdagverblijf groeien deels op in een groep, waar ze leren spelen en delen met andere kinderen. Ook het aanbod van materialen en activiteiten is aanvullend op de thuissituatie. Verder is de professionele groepsleiding een vraagbaak en klankbord voor de ouders bij de verzorging en opvoeding van het kind. In dit hoofdstuk wordt het pedagogisch handelen voor de kinderdagverblijven beschreven. Als kapstok daarvoor dienen de vier opvoedingsdoelen.

Op de groepen wordt:

- Op een sensitieve en responsieve manier met kinderen omgegaan, er wordt respect voor de autonomie van kinderen getoond en grenzen worden gesteld aan en structuur wordt geboden voor het gedrag van kinderen, zodat kinderen zich emotioneel veilig en geborgen kunnen voelen;
- kinderen worden spelenderwijs uitgedaagd in de ontwikkeling van hun motorische vaardigheden, cognitieve vaardigheden, taalvaardigheden en creatieve vaardigheden, teneinde kinderen in staat te stellen steeds zelfstandiger te functioneren in een veranderende omgeving;
- kinderen worden begeleid in hun interacties, waarbij hen spelenderwijs sociale kennis en vaardigheden worden bijgebracht, teneinde kinderen in staat te stellen steeds zelfstandiger relaties met anderen op te bouwen en te onderhouden
- kinderen worden gestimuleerd om op een open manier kennis te maken met de algemeen aanvaarde waarden en normen in de samenleving met het oog op een respectvolle omgang met anderen en een actieve participatie in de maatschappij.

Per ontwikkelingsdoel, hebben we dit verder als volgt uitgewerkt:

4.1 Het bieden van emotionele veiligheid

Het eerste opvoedingsdoel: het kinderdagverblijf dient een veilige, vertrouwde plek voor kinderen en ouders te zijn. Vanaf de eerste kennismaking tot aan het afscheid van het kinderdagverblijf staan aandacht en respect voorop.

De rondleiding

Belangstellende ouders kunnen een afspraak maken voor een rondleiding in het kinderdagverblijf. De rondleiding wordt meestal verzorgd door de locatiemanager of teamleidster. Ouders kunnen zo de belangrijke eerste indruk opdoen, ze krijgen globale informatie en kunnen vragen stellen.

Het intakegesprek

Als de plaatsing geregeld is maken de ouders een afspraak voor een intakegesprek met de pedagogisch medewerker die mentor van het kind is. Het doel van dit gesprek is wederzijdse kennismaking, veel informatie uitwisselen en afspraken maken over de wenperiode. De leid(st)er geeft zowel mondelinge als schriftelijke informatie over HappyKids en het kinderdagverblijf, de groep en het pedagogisch beleidsplan. Ook de ouders geven alle belangrijke informatie over hun kind en de omstandigheden thuis, zodat de groepsleiding daarop in kan spelen.

De wenperiode

In het begin is het best even wennen, voor zowel het kind als de ouders: de nieuwe situatie, de groep de groepsleiding. Een hartelijk welkom en een open communicatie zijn van groot belang bij het opbouwen van vertrouwen. Het afscheid nemen kan voor zowel kinderen als ouders moeilijk zijn. De pedagogisch medewerkers geven hierin ondersteuning en begeleiding. We adviseren ouders altijd om op de eerste dag de tijd te nemen voor het wegbrengen en indien mogelijk het kindje iets vroeger dan gebruikelijk op te komen halen. Voor ieder kind zal de wenperiode anders zijn en daarom is het opbouwen van wederzijds vertrouwen van groot belang. In verband met het opbouwen van deze vertrouwensband, is het van belang dat ouders zoveel mogelijk zelf brengen en halen.

Pedagogische basishouding

De communicatie over en weer, de dialoog met de kinderen is ons belangrijkste opvoedingsmiddel. Als medeopvoeders willen we vooral met in plaats van tegen de kinderen praten. In de praktijk betekent dat het volgende:

- Elk kind positieve en persoonlijke aandacht geven
- De gevoelens van het kind herkennen en accepteren en daarop reageren met begrip
- Op rustige, warme toon spreken en het kind daarbij aankijken
- Goed kijken en luisteren naar het kind, daarbij aansluiten en nieuwe ervaringen toevoegen en het goede voorbeeld geven
- Respect tonen voor de eigenheid en inbreng van het kind.

Positief leiding geven

Vanuit deze pedagogische basishouding is het mogelijk om positief leiding te geven aan de kinderen. Daarbij gebruiken we:

- Het positieve gedrag van kinderen versterken door het zeggen van leuke dingen, prijzen en belonen
- Instructies en uitleg geven, aandacht voor wat wel mag
- Kinderen, die negatief gedrag dreigen te vertonen, ondersteunen; het gedrag vóór zijn
- Niet (altijd) reageren op negatief gedrag, om het af te zwakken
- Soms even apart zetten.

Huilen en boos zijn

Wij vinden dat kinderen hun verdriet of boosheid mogen uiten. Huilen en driftbuien zijn geen verkeerd gedrag, maar uitingen van heftige emoties. Ook dan zijn de leid(st)ers er voor de kinderen en helpen hen, m.n. door actief luisteren, hiermee om te gaan. Een speen of knuffel van thuis kan veel troost bieden en wordt het kind op zo'n moment niet onthouden.

Grenzen en structuur

Ook grenzen aan gedrag stellen en voorspelbare regelmaat bieden, geven de kinderen een gevoel van rust en veiligheid. Kinderen weten zo waar ze aan toe zijn. Er zijn niet te veel, maar wel duidelijke regels op de groep. Ook structuur in de ruimte, vaste rituelen en veel uitleg over wat

er gebeurt geven houvast.

Overgang naar een andere groep

Bij de overgang naar de volgende groep, vindt er overleg plaats tussen de groepsleiding van de betrokken groepen. De ingevulde observatieformulieren worden besproken en dienen als leidraad voor dit gesprek. Ook wordt er een overgangsgesprek aan de ouders aangeboden. Ouders zijn niet verplicht om op dit aanbod in te gaan.

Afscheid van het kinderdagverblijf

Als het kind het kinderdagverblijf verlaat (meestal omdat het vier jaar wordt en dus naar school gaat), wordt er met aandacht afscheid genomen. Het afscheidsritueel markeert een verandering in het leven van een kind. Ook voor de andere kinderen wordt zo duidelijk dat hun vriendje of vriendinnetje niet meer op het dagverblijf komt.

4.2 Het ontwikkelen van persoonlijke competenties

Het tweede opvoedingsdoel: aandacht voor de persoonlijke vaardigheden als veerkracht, zelfstandigheid, onafhankelijkheid, zelfvertrouwen, flexibiliteit en creativiteit.

Actief leren

0 tot 4 jarigen leren op een zeer actieve manier. Met hun hele lichaam en al hun zintuigen leren ze bewegen, denken, begrijpen en praten. Ze doen dat vooral door te spelen. Spelen is een basisbehoefte en onmisbaar voor de ontwikkeling. Als kinderopvang scheppen we de voorwaarden voor het spelen, we begeleiden de kinderen en genieten met ze mee.

Persoonlijke zorg

Kwaliteit van zorg aan kinderen meet je niet alleen af aan hoeveel een kind gegeten heeft en wanneer het de laatste schone luier heeft gehad. Wij vinden het vooral heel belangrijk hoe het kind te eten krijgt en hoe de leid(st)er tijdens het verschoneren omgaat met het kind. De verzorgingsmomenten zijn heel geschikt om rustig en warm contact met een kind te maken en persoonlijke aandacht te geven. Het kind kan zich dan emotioneel weer opladen. Ook buiten de verzorgingsmomenten om worden de kinderen op schoot genomen, krijgen ze een knuffel en persoonlijke aandacht.

De indeling en inrichting van de ruimte

Kinderen hebben letterlijk en figuurlijk ruimte nodig. De inrichting van de groep is gezellig, maar niet te vol en te druk. De inrichting van de groepsruimten draagt eraan bij dat de kinderen kunnen leren en spelen met hun hele lijfje en al hun zintuigen. Voor baby's betekent dat bijvoorbeeld dat ze voldoende tijd liggend in de box of op de grond kunnen doorbrengen om vrije bewegingsontwikkeling mogelijk te maken.

Voor de peuters wordt gewerkt met een indeling in duidelijk herkenbare hoeken, zoals een poppenhoek, een autohoek, een lees-knuffelhoek en/of een bouwhoek. Dit geeft structuur aan de ruimte en geeft duidelijke keuzemogelijkheden voor het kind.

De inrichting van de ruimten bevordert de zelfstandigheid van de kinderen. Ze kunnen zo veel mogelijk zelf iets pakken of opruimen. Er is een goede balans tussen veiligheid en uitdaging.

Spel- en ontwikkelingsmateriaal

Afgestemd op de verschillende ontwikkelingsgebieden (lichamelijk, sociaal-emotioneel, verstandelijk,

muzikaal, taal, creativiteit, enz) is er een basispakket speelgoed, dat regelmatig wordt aangevuld en/of vervangen. Het speelgoed voldoet aan de volgende eisen:

- Het is kindvriendelijk en voldoet aan alle veiligheidseisen,
- Het ziet er aantrekkelijk uit en is duurzaam,
- Het stimuleert de ontwikkeling van het kind en prikkelt de fantasie,
- Het roept geen associaties op met oorlog of geweld,
- Het is schoon en compleet.

Daarnaast wordt er vaak met zand en water gespeeld, wat belangrijk is voor de zintuiglijke ontwikkeling. Voor de creatieve ontwikkeling wordt gebruik gemaakt van klei, verf, potloden, krijtjes, papier, karton, schaarmpjes, en dergelijke. Muziek op de groep is er ten behoeve van de kinderen, dat betekent dat er met

muziekinstrumentjes gespeeld kan worden, dat er regelmatig een cd-tje gedraaid wordt, dat er dagelijks liedjes worden gezongen en dat er regelmatig wordt gedanst. Er zijn boekjes die de kinderen zelf kunnen “lezen” en voorlezen vinden we heel belangrijk voor de taal- en spraakontwikkeling. Kinderen kunnen zelf hun keuzes maken, wat ze doen en hoe ze het doen.

Activiteiten

Er is een breed activiteitenaanbod, waarbij rekening wordt gehouden met de eigenheid en voorkeuren van elk kind. De kinderen hoeven bijvoorbeeld bij het knutselen niet allemaal precies hetzelfde te maken; het gaat om het plezier en de uitdaging van het knutselen. De kinderen worden als individuen gezien en ook als zodanig benaderd, óók bij groepsactiviteiten. De groepsleiding nodigt de kinderen ook uit om mee te doen aan spelletjes en activiteiten die ze zelf niet zo snel kiezen. Door aan te moedigen en te prijzen worden kinderen uitgedaagd om nieuwe dingen te oefenen.

Persoonlijke verzorging en zelfredzaamheid

In de periode tussen 0 en 4 jaar ontwikkelen kinderen zich van totaal afhankelijke wezentjes die volledig verzorgd worden tot relatief zelfredzame kleuters. Op het kinderdagverblijf stimuleren we de kinderen om zelfstandig te eten en te drinken, trainen we zindelijkheid, leren ze handjes wassen, aan- en uitkleden en helpen met opruimen. Van dwang is geen sprake. We sluiten aan bij de mogelijkheden van elk kind afzonderlijk en zorgen ervoor dat elk kind trots op zichzelf leert te

zijn.

Communicatie met de ouders

Een goede communicatie met de ouders is essentieel voor de kwaliteit van de opvang. Zonder de informatie van de ouders kunnen we onvoldoende afstemmen op de individuele behoeften van het kind. Bij het brengen en halen is er tijd voor de persoonlijke, dagelijkse, mondelinge overdracht. Verder wordt er gebruik gemaakt van een digitaal ouderportaal. Hierin wordt verslag gedaan van speciale gebeurtenissen. We streven naar een open en respectvolle benadering van beide kanten. Leid(st)ers dragen zorg voor een heldere overdracht aan hun collega's.

4.3. Het ontwikkelen van sociale competenties

Het derde opvoedingsdoel: aandacht voor sociale vaardigheden en het creëren van een “wij-gevoel”.

Het wij-gevoel van een groep is het gevoel bij elkaar te horen, het fijn vinden er te komen. Je hoeft niet met iedereen even goede vriendjes te zijn, maar iedereen hoort er op zijn manier bij.

Stamgroepen

Op onze kinderdagverblijven werken we in stamgroepen. We kennen de volgende groepen:

- Babygroepen (0-15 maanden), max.8 kinderen per 2 leidsters, of 12 per drie leidsters
- Dreumesgroepen (15-36 maanden), max.11 kinderen per 2 leidsters of 16 per drie leidsters
- Peutergroepen (36-48 maanden), max.16 kinderen per 2 leidsters

Op basis van de ontwikkeling van een kind wordt door de pedagogisch medewerkers besloten op welk moment een kind er precies aan toe is om naar de volgende groep te gaan. De hierboven aangegeven leeftijden moeten daarbij gezien worden als de marge die wordt aangehouden.

De getalsverhouding tussen gekwalificeerde groepsleiding en aantal kinderen, de zgn. leidsterkindratio, voldoet aan de normen zoals die in de “Beleidsregel kwaliteit kinderopvang” gesteld worden. De pedagogisch medewerkers worden ondersteund door de locatiemanager en teamleider, tevens zijn er regelmatig stagiaires op het kinderdagverblijf. HappyKids werkt ook met medewerkers in opleiding via de beroeps begeleidende leerweg (BBL).

Onze horizontale groepen zijn afgestemd op een bepaalde leeftijdsgroep, de ruimten zijn daarop ingericht. Het contact en plezier met leeftijdsgenootjes staat centraal. De eigen stamgroep vormt de veilige basis voor kinderen, daar kunnen ze zich hechten aan de eigen, vaste leid(st)ers en aan andere kinderen. Daarnaast biedt elk kinderdagverblijf gezamenlijke activiteiten en nieuwe uitdagingen voor de kinderen die daar aan toe zijn.

Het kinderdagverblijf als gemeenschap

We werken kindercentrum gericht, d.w.z.: de leid(st)ers van de verschillende groepen vormen samen een team; ze zijn met z'n allen verantwoordelijk voor het kinderdagverblijf, ze verdelen de taken en ondersteunen elkaar waar nodig. Ze leren ook de kinderen en ouders van de andere groepen kennen. Elke leid(st)er heeft haar eigen specifieke inbreng en talenten.

Leid(st)ers stemmen een gevarieerd dag- en weekprogramma met elkaar af en laten daarbij de verschillende ontwikkelingsgebieden aan bod komen.

Voorbeelden van activiteiten die met meerdere groepen gezamenlijk worden ondernomen zijn: werken met thema's, het vieren van verjaardagen en andere feesten, activiteiten met de kinderen die 's middags niet meer slapen, bij elkaar op de groep spelen, samen buiten spelen. Op heel rustige dagen worden er groepen samengevoegd. Vanzelfsprekend zijn er ook bij gezamenlijke activiteiten altijd voldoende gekwalificeerde leid(st)ers aanwezig. Natuurlijk wordt er bij gezamenlijke activiteiten rekening gehouden met wat de kinderen willen en aankunnen. Zo kan het voor een kindje in de eenkennigheidsfase moeilijker zijn om in een andere groep te spelen dan voor een bijna 4-jarige. Belangrijk is dat ouders en kinderen weten waar ze aan toe zijn. Kinderen voelen zich het best bij voorspelbare regelmaat en vaste rituelen. Hulpmiddelen in de communicatie zijn ons digitale ouderportaal en aankondigen via de deur over nieuwe thema's etc.

Dagritme voor baby's

De jongste baby's hebben nog helemaal hun eigen ritme. Aan hun behoeften aan eten, slapen, aandacht en spelen wordt zo veel mogelijk tegemoet gekomen, zodat ze zich goed voelen en vertrouwen krijgen in de vreemde omgeving. Regelmaat is belangrijk, dit geeft houvast en herkenning en dus emotionele veiligheid aan de baby. De baby's worden in een rustige sfeer verzorgd. Aan de oudere baby's wordt langzamerhand een dagprogramma aangeboden dat aansluit bij dat van een peutergroep.

Dagritme voor dreumes en peuters

Geen dag is hetzelfde, maar er zijn wel een aantal vaste onderdelen. Dit zijn herkenningpunten in de dag, die niet op de klok, maar wel in een vaste volgorde plaatsvinden:

- Kinderen worden gebracht en kunnen vrij spelen
- Samen aan tafel, voor yoghurt of fruit
- Plassen of verschoond worden
- Vrij spelen of activiteit
- Samen aan tafel voor de lunch
- Plassen of verschoond worden
- Middagdutje, rustige activiteiten voor de op blijvers
- * Plassen of verschoond worden
- Samen aan tafel voor fruit of yoghurt
- Spelen, activiteiten, kinderen worden weer opgehaald

Rituelen

Rituelen zijn uitnodigend maar niet dwingend en scheppen een gevoel van saamhorigheid. Elk

kinderdagverblijf en elke groep kent zijn eigen rituelen zoals:

- De begroeting 's ochtends en het afscheid nemen van de ouder
- Het welkomstritueel en het doornemen van de dag
- Liedjes zingen voor het eten en drinken
- Een toverkus van de leid(st)er bij een pijntje
- In de kring
- Samen opruimen, opruimliedje
- Verjaardagsritueel, met muts, liedjes en cadeautje toveren
- Voorlezen voor het slapen gaan

Onze rol in het sociaal ervaren en leren

Aan het sociaal ervaren en leren kunnen we als kinderopvang een belangrijke bijdrage leveren. In het kinderdagverblijf zijn rustige hoeken gecreëerd waar kleine groepjes kinderen ongestoord met elkaar kunnen spelen. Er is ook een (buiten)ruimte die uitdaagt en stimuleert tot rennen, klimmen, fietsen, avontuur en ontdekken. In spel en activiteiten leren kinderen heel veel. Ze imiteren elkaar en de volwassenen. Ze experimenteren met geven en nemen, met delen, met respect, met verantwoordelijkheid voor elkaar en voor de spullen. Leid(st)ers hebben een belangrijke rol in het begeleiden van het contact tussen de kinderen onderling:

- Ze luisteren en tonen interesse.
- Ze zijn enthousiast en durven mee te doen.
- Ze helpen bij het oplossen van conflicten en het weerbaar maken.
- Ze stimuleren en leren om samen te spelen.
- Als iets niet mag bieden ze een alternatief.
- Ze helpen met samenwerken, op je beurt wachten en rekening houden met de ander.

We willen de kinderen helpen hun plekje in de groep te vinden en ze het gevoel geven er bij te horen. De meeste kinderen komen parttime en maken niet alles mee wat er in de groep gebeurt, maar de leid(st)ers kunnen er later wel over vertellen of dingen laten zien.

De ouders en het wij-gevoel

We vinden het belangrijk dat ouders zich betrokken voelen bij het kinderdagverblijf. Ouders kunnen 's ochtends even bijkletsen met andere ouders en kinderen. We zorgen dat ouders goed op de hoogte blijven van het reilen en zeilen op de groep, dagverblijf en van HappyKids door middel van berichten via het ouderportaal.

Over het beleid en de uitvoering daarvan kunnen ouders meedenken en meebeslissen in de oudercommissie. Een opa- en omadag, een gezamenlijk uitstapje, een leid(st)erdag, de jaarlijkse BBQ of een zomerfeest behoren tot de mogelijkheden.

Groepsactiviteiten en algemene mededelingen worden gemeld via het ouderportaal.

4.4 De overdracht van normen, waarden en cultuur

Het overbrengen van waarden en normen is het vierde opvoedingsdoel.

Verschillen tussen opvoeders

Verschillen in normen, waarden en cultuur zijn een gegeven. Het is goed je daar bewust van te zijn en

samen te zoeken naar heldere normen voor de kinderen. Die hebben namelijk behoefte aan duidelijkheid en consequente grenzen. In het werkoverleg van de groepsleiding en in de communicatie met de ouders is hier aandacht voor.

Waarden en normen van het kinderdagverblijf

Belangrijke waarden voor ons zijn respect voor elkaar, jezelf kunnen zijn, saamhorigheid, emoties kunnen uiten, samen oplossingen zoeken, belangstelling voor elkaar, accepteren van verschillen, samen spelen en samen delen. We proberen deze waarden zichtbaar te maken in onze gewoonten, rituelen en regels.

De belangrijkste regels voor de kinderen zijn

- Elkaar geen pijn doen
- Anderen niet storen in hun spel
- Niet afpakken, maar vragen
- Geen spullen stuk maken
- Eenvoudige omgangsvormen (goedemorgen; sorry; mag ik....).

Vieren van feesten

Er wordt ruimschoots aandacht besteed aan de verjaardagen van kinderen en groepsleiding. Verder worden feesten als Pasen, Kerstmis, Sinterklaas en jubilea gevierd.

Het contact met de omgeving

Waar mogelijk zijn er contacten met de omgeving. Te denken valt aan buurtuitstapjes met de bolderkar of met een paar kinderen een boodschap halen in het winkelcentrum.

4.5 Mentor

Elk kind heeft een eigen mentor. Dit is een van de vaste pedagogisch medewerkers van de groep van uw kind. Zij volgt uw kind heel specifiek, is aanspreekpunt voor u als ouder en draagt zorg voor het welbevinden van uw kind. U kunt uw mentor altijd aanspreken als zij aanwezig is of een afspraak maken voor overleg. De mentor zorgt ervoor dat andere medewerkers op de hoogte zijn van afspraken die hij/zij met u maakt zoals bijvoorbeeld over slaapgewoontes en wat uw kind wel/niet mag eten. Wanneer uw kind mocht wisselen van groep dan wordt er extra aandacht besteed aan deze nieuwe situatie voor het kind. Omdat we het belangrijk vinden dat er een goede band ontstaat tussen de mentor, de ouder en het kind, zullen we wisseling van mentor tot een

minimum proberen te beperken. Bij het intakegesprek wordt aan de ouders en het kind bekend gemaakt welke beroepskracht de mentor is van het kind. Tevens is de mentor altijd gemakkelijk te zien op de kindkaart via het ouderportaal.

4.6 Stamgroepen en maximaal 2 vaste gezichten babygroep

Aan een kind in de leeftijd tot 1 jaar worden ten hoogste twee vaste pedagogisch medewerkers toegewezen. Op de dagen dat de baby komt, is altijd minimaal één van deze twee pedagogisch medewerkers werkzaam. Als de omvang van de stamgroep vraagt om inzet van meer dan twee pedagogisch medewerkers, dan mogen maximaal 3 vaste pedagogisch medewerkers aan de baby worden toegewezen. Naast het vaste gezicht kunnen andere pedagogisch medewerkers worden ingezet. Voor kinderen met flexibele dagen geldt de 'vaste gezichten-eis' niet. Tijdens het intakegesprek en via het ouderportaal wordt met de ouders besproken tot welke stamgroep het kind behoort en welke beroepskrachten op welke dag aan de desbetreffende stamgroep zijn toegewezen.

Aan een kind van 1 jaar of ouder worden ten hoogste 3 beroepskrachten toegewezen, waarvan per dag ten minste 1 beroepskracht werkzaam is in de stamgroep van het kind.

De opvang vindt plaats in stamgroepen. Een kind wordt opgevangen in 1 stamgroep en maakt gedurende de week gebruik van ten hoogste twee verschillende stamgroepruimtes. Het vereiste van opvang in 1 stamgroep geldt niet:

- indien kinderen bij activiteiten zoals beschreven in het pedagogisch werkplan de stamgroep verlaten.
- voor een kind dat gebruik maakt van dagopvang op dagen die per week verschillen.
- indien met vooraf gegeven schriftelijke toestemming van de ouders het kind gedurende een vooraf afgesproken periode wordt opgevangen in 1 andere stamgroep dan de vaste stamgroep.

4.7 Opleidingseisen en eisen aan de inzet van leerlingen

Beroepskrachten beschikken over een voor de werkzaamheden passende opleiding. De inzet van beroepskrachten in opleiding en stagiairs vindt indien van toepassing plaats, overeenkomstig de voorwaarden opgenomen in de meest recente cao-kinderopvang en cao-welzijn en maatschappelijke dienstverlening.

Bij het bepalen van de inzet van beroepskrachten in opleiding en stagiairs wordt rekening gehouden met de opleidingsfase waarin zij zich op dat moment bevinden.

5. Fysieke veiligheid, gezondheid en voeding

5.1 Veiligheidsbeleid

De fysieke veiligheid staat bij HappyKids hoog in het vaandel. Onveilige situaties worden zo spoedig mogelijk verholpen. Jaarlijks wordt er op de kinderdagverblijven een risico-inventarisatie uitgevoerd. Wij voldoen aan alle wettelijke eisen die aan veiligheid en brandveiligheid gesteld worden. HappyKids werkt met de risicomonitor voor het in kaart brengen van risico's op het gebied van veiligheid en gezondheid.

Veiligheid versus uitdaging?

Kinderen ontwikkelen zich snel, zijn nieuwsgierig en gaan op ontdekking uit. Daarbij zien ze geen gevaar. Groepsleiding oefent veilig gedrag met de kinderen. Kinderen kunnen zich niet in een keer aan alle afspraken houden en veel herhaling is dan ook nodig. Toch kunnen we de kinderen niet altijd tegen een buil beschermen; er moeten ook uitdagingen en leermomenten zijn. Wel proberen we de risico's op letsel tot een aanvaardbaar minimum te reduceren.

Ongelukken en calamiteiten

Op elke locatie zijn de pedagogisch medewerkers opgeleid als bedrijfshulpverlener. HappyKids verzorgt voor alle medewerkers een cursus EHBO bij jonge kinderen aan, met jaarlijks een herhalingscursus. Elke locatie heeft een eigen ontruimingsplan, dat jaarlijks geoefend wordt. Er is ook een calamiteitenplan, voor calamiteiten buiten het pand.

5.2 Hygiëne- en gezondheidsbeleid

Ook onzichtbare risico's door micro-organismen, binnen- en buitenmilieu worden jaarlijks onder de loep genomen. De dagelijkse hygiëne krijgt veel aandacht. We volgen de zeer uitgebreide richtlijnen die de GGD geeft voor persoonlijke hygiëne, voeding en schoonmaken. De map met richtlijnen "Gezondheidsrisico's in het kindercentrum" is in elke vestiging aanwezig. Groepsleiding en kinderen wassen hun handen voor het eten en na elk toiletbezoek. De toiletten worden dagelijks schoongemaakt. Na elke maaltijd wordt er geveegd en zo nodig gedweild. De groepsleiding zorgt ervoor dat speelgoed, verkleedspullen, poppen en knuffels regelmatig schoongemaakt worden.

5.3 Ziektebeleid

Uit dezelfde GGD map halen wij de richtlijnen voor het omgaan met zieke kinderen en het al dan niet weren van zieke kinderen. Ouders krijgen bij de intake zowel mondeling als schriftelijk

informatie over het ziektebeleid, zodat ze er op voorbereid zijn dat hun kind opgehaald moet worden of niet kan komen in de volgende gevallen:

- Als het kind te ziek is om aan het dagprogramma mee te doen
- Als de verzorging te intensief is voor de leid(st)ers
- Als het kind de gezondheid van andere kinderen in gevaar brengt.

Medicijnverstrekking en medisch handelen

De medewerkers dienen in principe de kinderen geen medicijnen toe. Medicijnen, zoals pijnstillers en koortsonderdrukkers (paracetamol), worden bij HappyKids niet toegediend. Een uitzondering kan zijn:

- Het toedienen van hoestdrank
- Het toedienen van homeopatische middelen
- Het toedienen van medicijnen ivm het afmaken van een antibioticakuur
- Het aanbrengen van zalfjes
- Het afplakken van ogen
- Het puffen bij kinderen met CARA
- Het toedienen van ADHD medicijnen

Voor het toedienen van deze medicijnen dient de ouder altijd schriftelijke toestemming te geven. Op alle groepen is daarvoor een speciaal formulier verkrijgbaar via de medewerkers. Op dit formulier kunnen ouders aangeven welke medicijnen het kind moet innemen en tevens het tijdstip van toediening. Nadat deze gegevens zijn ingevuld, kan het formulier na ondertekening afgegeven worden aan de medewerkers.

5.4 Vaccinaties

Veruit de meeste kinderen in Haarlemmermeer nemen deel aan het landelijke vaccinatieprogramma.

De dekkingsgraad binnen Haarlemmermeer is daarmee hoog en de kans op besmetting klein. Dit geldt voor de ziekten waartegen de DKTP prik bescherming biedt. Kinderen ouder dan 14 maanden worden ook uitgenodigd om de BMR vaccinatie te ontvangen. Kinderen onder de 14 maanden zijn dus tegen deze BMR ziekten nog niet door een vaccinatie beschermd.

Wij vragen u om aan het dagverblijf te laten weten of uw kind is/wordt ingeënt volgens het rijksvaccinatieprogramma. U bent dit echter niet verplicht. Wij gebruiken deze gegevens (altijd zonder daaraan namen te koppelen uiteraard) om in het geval van een uitbraak de GGD tijdig te kunnen informeren over eventueel niet gevaccineerde kinderen en zo verdere verspreiding te voorkomen. Of en de mate waarin uw kind gevaccineerd is leggen wij, indien u deze gegevens verstrekt, vast in de kindgegevensmap van uw kind.

6. Overige informatie

6.1 Ondersteuning binnen het kinderdagverblijf

Opgroeien, opvoeden en ontwikkelen gaat met vallen en opstaan. Bij ieder kind. Maar sommige kinderen hebben extra zorg nodig. Het signaleren van bijzonderheden in de ontwikkeling van kinderen of andere problemen, begint met het kijken en luisteren naar kinderen en hun ouders. Door elke dag weer goed op de kinderen te letten, krijgen wij inzicht in hoe het kind zich ontwikkelt. Pedagogisch medewerkers in de kinderopvang hebben een belangrijke rol in het signaleren en het bieden van gepaste ondersteuning.

Naast de pedagogische opleiding die onze beroepskrachten gevolgd hebben, waarbij dit onderwerp aan de orde komt, krijgen zij jaarlijkse bijscholing op het gebied van signaleren van bijzonderheden in de ontwikkeling van kinderen of andere problemen, opvallend gedrag en doorverwijzen. De beroepskrachten zijn hierdoor goed in staat om problemen en opvallend gedrag te signaleren en ouders en kinderen indien nodig door te verwijzen naar passende instanties, zodat zij tijdig de hulp/ondersteuning krijgen die nodig is.

HappyKids heeft een goede samenwerking met Alert 4 you, die de beroepskrachten op aanvraag en op een laagdrempelige manier ondersteuning en begeleiding biedt, samen met de locatiemanager.

De pedagogisch medewerkers bespreken de ontwikkeling en het welbevinden van de kinderen in het teamoverleg. Dit wordt vooraf op de agenda gezet, zodat de pedagogisch medewerkers zich hierop kunnen voorbereiden. Ze wisselen informatie uit en spreken een eenduidige benadering af. Vragen, zorgen of problemen worden zo spoedig mogelijk bespreekbaar gemaakt met de locatiemanager. Doordat de locatiemanager regelmatig op de groepen meekijkt, worden vragen, zorgen of problemen in een vroegtijdig stadium besproken en wordt er een aanpak afgesproken. Indien gewenst wordt de hulp (begeleiding) van Alert4you ingeroepen. Alert 4 you brengt opvoedexpertise naar de kinderopvang:

- Ondersteuning bij vroegsignalering: laagdrempelig meekijken, - en meedenken over de aanpak van kinderen die opvallen, 'coaching on the job'.
- Praktische tips en adviezen die aansluiten bij de dagelijkse praktijk van de kinderopvang.
- Laagdrempelige, kortdurende en snel inzetbare ondersteuning voor pedagogisch medewerkers die zorgen hebben rondom de ontwikkeling van een kind.
- Meedenken over gespreksvoering met ouders over lastige onderwerpen.
- Meedenken over te volgen routes bij zorgen rondom een kind: wie te informeren, waarnaar verwijzen en op welke manier.

Alert4you bestaat uit ervaren orthopedagogisch medewerkers van Medisch Orthopedagogisch Centrum 't Kabouterhuis die intensief samenwerken met netwerkpartners zoals JGZ, Loket Vroeghulp en het CJG. Zo werken kinderopvang en de jeugdzorg optimaal samen met als doel er vroeg bij te zijn, zodat ouders en kinderen tijdig de hulp krijgen die nodig is.

Vragen, zorgen of problemen worden zo spoedig mogelijk bespreekbaar gemaakt. Bij vermoeden van kindermishandeling worden de richtlijnen van de 'Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld' gevolgd.

1 keer per half jaar, komt een medewerker van de GGD via het consultatiebureau langs op het kinderdagverblijf. Hier worden (anoniem) casussen besproken. Het kan voorkomen dat een medewerker van Alert 4 You hierbij aanwezig is. In bepaalde situaties wordt gevraagd aan ouders of zij het op prijs stellen dat het kind of een bepaalde situatie met het consultatiebureau besproken wordt. Het voordeel hiervan is dat bij een volgend consultatiebezoek het consultatiebureau al over relevante informatie omtrent het kind beschikt.

1 Keer per half jaar houdt een logopedist van Onderwijs Advies spreekuur op het kinderdagverblijf. Ouders en pedagogisch medewerkers kunnen hier op een laagdrempelige manier hun vragen stellen over de taal-spraak ontwikkeling. Tevens is het mogelijk om, in overleg met de ouders, een logopedist te laten observeren op de groep. Vervolgens kan er dan een afspraak gemaakt worden tussen de logopedist en de ouder op het kinderdagverblijf, waarin bevindingen worden besproken.

6.2 Structureel volgen van de ontwikkeling

Door elke dag weer goed op het kind te letten, krijgen wij inzicht in hoe het kind zich ontwikkelt en hoe het kind zich voelt op het dagverblijf. Pedagogisch medewerkers hebben ieder kind 'in beeld' en volgen en stimuleren het in zijn ontwikkeling. Zo kunnen ze aansluiten bij de ontwikkeling van het kind en het stimuleren de volgende stap te zetten. Eventuele bijzonderheden in de ontwikkeling worden gesignaleerd en hier wordt actie op ondernomen, zoals beschreven staat in hoofdstuk, 6.1 ondersteuning binnen het kinderdagverblijf.

Door te observeren kunnen onze pedagogisch medewerkers kinderen iets extra's bieden op bepaalde gebieden en accenten in de begeleiding leggen. Een kind heeft bijvoorbeeld wat meer uitdaging nodig op motorisch of creatief gebied, en wat extra aandacht op taalgebied. Zo bieden wij begeleiding op maat en kunnen we opvallendheden of bijzonderheden op tijd signaleren.

De peuterestafette wordt bij 2 jaar en 10 maanden en bij 3 jaar en 10 maanden ingevuld op het kinderdagverblijf. Met toestemming van de ouders wordt kennis over de ontwikkeling van het kind overgedragen aan de school bij de overgang van het kind naar het basisonderwijs en aan de buitenschoolse opvang bij de overgang van het kind naar de buitenschoolse opvang.

Vragen, zorgen of problemen worden zo spoedig mogelijk bespreekbaar gemaakt.

KIJK! is een praktisch hulpmiddel voor het observeren en registreren van de ontwikkeling van jonge kinderen. Met behulp van KIJK! observeren we de ontwikkeling van kinderen in al haar facetten en brengen we de ontwikkeling van jonge kinderen in kaart. We krijgen daardoor een compleet beeld van de ontwikkeling van ieder kind. Op basis hiervan weten we op welke wijze wij de ontwikkeling van de kinderen kunt stimuleren. Het is een werkwijze die ons ondersteunt bij het begeleiden van jonge kinderen.

We volgen de eerste 6 ontwikkelingsgebieden voor kinderen van 0-2 jaar en alle 11 voor kinderen van 2-4 jaar;

- Omgaan met zichzelf;
- Omgaan met anderen;
- Spraak- en taalontwikkeling;
- Grote motoriek;
- Kleine motoriek;
- Cognitieve ontwikkeling;

- Zelfredzaamheid;
- Spelontwikkeling;
- Tekenontwikkeling;
- Ontluikende geletterdheid;
- Ontluikende gecijferdheid

Er wordt (tenminste) twee keer per jaar geregistreerd wat de uitkomsten zijn van de observaties.

In ieder geval op de volgende momenten wordt door de mentor een gesprek aangeboden aan de ouders over het welbevinden en de ontwikkeling van de kinderen:

- Bij de overgang van de baby naar de dreumesgroep (aan de hand van KIJK!)
- Bij de overgang van de dreumes naar de peutergroep (aan de hand van KIJK!)
- Bij 2.10 jaar (aan de hand van de peuterestafette)
- Bij 3.10 jaar (aan de hand van de peuterestafette)
-

Ouders zijn niet verplicht om op het aanbod voor een gesprek in te gaan. Wij bevelen ouders aan het laatste formulier (de peuterestafette) over te dragen aan de basisschool. Er wordt gestreefd naar een doorlopende ontwikkellijn met het basisonderwijs en de buitenschoolse opvang.

6.3 Doorgaande lijn

HappyKids vindt het belangrijk dat alle peuters goed starten op de basisschool. Om de afstemming tussen kinderopvang en basisonderwijs goed te laten verlopen wordt er met 3 jaar en 10 maanden een Peuter estafette ingevuld. Hierin komen alle ontwikkelingsgebieden aan de orde. De medewerkster beschrijft per ontwikkelingsgebied of er bijzonderheden zijn. Deze overdracht wordt besproken met ouders/ verzorgers. Na hun toestemming kan deze worden overgedragen aan de basisschool van hun keuze. Uiteraard zijn de ouders ook vrij om het formulier zelf over te dragen aan de basisschool. Op het moment dat uw kind gaat wennen op de basisschool, zal HappyKids flexibel omspringen met de breng- en haaltijden. Als uw kind gaat wennen op een dag dat hij/zij normaal naar HappyKids gaat, is het uiteraard geen enkel probleem om hem/haar daarna of daarvoor of daarna nog naar HappyKids te brengen. Mochten ouders er voor kiezen om de peuter door te laten stromen naar de BSO, zal dit een kleine overstap zijn. Mede omdat we al regelmatig spelen op de BSO locatie en de pedagogisch medewerkers van de BSO ook regelmatig invallen als medewerker op het KDV. Een wenmoment wordt verzorgd door HappyKids in overleg met de ouders. Mochten de ouders een warme overdracht wensen van het KDV naar de BSO is dit uiteraard ook altijd mogelijk.

6.4 Dagindeling

De openingstijden van HappyKids zijn van 07.30 tot 18.30 uur.

Binnen HappyKids werken we volgens een (bepaald) dagritme. Het dagritme dient als leidraad voor de dag. Het is bedoeld als regelmaat voor kinderen en leidsters om ervoor te zorgen dat alle kinderen op tijd eten, drinken, plassen, verschoond worden en slapen en dat er voldoende tijd overblijft voor vrij spel en/of groepsactiviteiten.

In de babygroep wordt zoveel mogelijk het eigen ritme van de baby aangehouden wat betreft de voeding, het slapen en verschonen. Zodra de baby wat ouder worden, wordt er toegewerkt naar het dagritme dat in de dreumes- en peutergroep geldt.

Het dagritme staat beschreven in het pedagogisch werkplan per locatie.

6.5 Afwijking BKR

Naar verwachting wordt er afgeweken van de beroepskracht-kind ratio op de volgende uren:

- Van 08:30 tot 9:30 (Brengmoment)
- Van 13:30 tot 14:30 (Pauzetijden pedagogisch medewerkers)
- Van 16:30 tot 17:30. (Haalmoment)

Op deze momenten wordt minimaal de helft van de benodigde beroepskrachten ingezet op basis van het aantal aanwezige kinderen.

Op het kinderdagverblijf wordt tussen 07:30 en 08:30, tussen 09:30 en 13:30, tussen 14:30 en 16:30 en tenslotte tussen 17:30 en 18:30 niet afgeweken van de BKR.

Door middel van registratie maken we inzichtelijk dat er per dag nooit meer dan 3 uur wordt afgeweken van de BKR.

Afhankelijk van het haal/breng gedrag van ouders worden werkroosters van onze pedagogisch medewerkers, indien nodig, aangepast.

Ouders worden actief ingelicht over de tijden waarop wordt afgeweken van de BKR per locatie.

6.6 Het vierogenprincipe

Het vierogenprincipe betekent dat altijd iemand moet kunnen meekijken of meeluisteren, uitgaande van onderstaande vertrekpunten. Het vier-ogenprincipe is voor convenantpartijen de basis voor veiligheid in de kinderopvang. Het kindercentrum dient bij de invulling van het vier-ogenprincipe rekening te houden met de voorspelbaarheid waarin pedagogisch medewerk(st)ers alleen op de groep of in het centrum zijn.

Vertrekpunten van partijen zijn hiernaast:

- De uitvoering van het vier-ogenprincipe moet pedagogisch verantwoord en bedrijfseconomisch haalbaar zijn.
- De wijze waarop invulling wordt gegeven dient opgenomen te worden in het pedagogisch beleidsplan.
- Ouders en oudercommissies worden jaarlijks geïnformeerd over de invulling van het vier-ogenprincipe op de locatie.

Hieronder volgen de maatregelen die HappyKids heeft getroffen om op een verantwoorde manier uitvoering te geven aan het vier-ogenprincipe:

- Wij streven naar een open, professioneel werkklimaat waarbij de drempel om elkaar op bepaalde gedragingen binnen het werk aan te spreken zo laag mogelijk is. In de werkplannen staat beschreven op welke manier we omgaan met de kinderen. Mocht een collega zich daar niet aan houden, dan spreken we elkaar daar op aan. Tijdens het groepsoverleg geven pedagogisch medewerkers feedback aan elkaar. Zowel feedback over dingen die goed gaan, maar ook over dingen die minder goed gaan. Dit maakt dat we kritisch blijven naar elkaar.
- We controleren altijd referenties bij een sollicitatieprocedure.
- Dagelijks wordt gemonitord op voldoende personeel, waar nodig wordt er bijgestuurd
- Er is een hoge aanwezigheid van locatiemanagers en teamleiders, die snel signalen oppikken en handelen. (De teamleiders zijn tevens aandachtsfunctionaris)
- HappyKids maakt geen gebruik van de inzet van vrijwilligers of uitzendkrachten. Uitsluitend invalkrachten met een arbeidsovereenkomst worden ingezet.

- Binnen HappyKids is er bouwkundig voor gezorgd dat er transparantie is binnen de kindercentra. Elke groep heeft veel ramen en glas in de deuren, waardoor de pedagogisch medewerk(st)ers goed zicht hebben op elkaar en elkaars groepen.
- Bovenallige inzet, als extra paar ogen, van pedagogisch medewerkers in opleiding.
- Bij kleine locaties kunnen indien nodig moderne audiovisuele middelen worden in gezet.
- Alle (kinderdagverblijf-)groepen hebben een babyfoon. Deze babyfoon is naast het controleren hoe het met de kinderen op de slaapkamer gaat ook een controle voor de pedagogisch medewerkers die in de slaapkamer aanwezig zijn.
- In de bijscholing van pedagogisch medewerkers wordt met regelmaat aandacht besteed aan het “protocol gedragscode seksualiteit”, het “protocol ongewenst gedrag”, het “stappenplan vermoeden kindermishandeling”, en de “meldcode kindermishandeling”, en de uitvoering van het vierogenprincipe.
- Het is medewerkers en kinderen niet toegestaan om de ramen geheel dicht te schilderen of te beplakken.
- HappyKids heeft binnen elke locatie een aandacht functionaris aangesteld. Deze medewerker is het eerste aanspreekpunt bij vragen omtrent vermoedens van misbruik.

6.7 Tot slot

De wereld van de kinderopvang is constant in beweging. Nieuwe ontwikkelingen en veranderende inzichten volgen elkaar in hoog tempo op. Met veel belangstelling volgt HappyKids deze processen. De kinderdagverblijven zullen constant afwegingen maken met betrekking tot het aanpassen en vernieuwen van de pedagogische visie op kinderopvang.